

Kodukootud ristandid ja perspektiivikad tõud

Oskustega mesinik võib edukalt pidada n-ö kodukootud ristandeid. Maailmas on mitmeid tõuge, keda tasub hakata Eestiski kasvatama.

Milline tõug alustavale mesinikule kõige paremini sobib, seda peab ta ise otsustama, muidu teeb seda keegi teine või ütleb oma kaaluka sõna juhul. Pime juhul aga ei pruugi olla meeldiv lahendus.

Eri tõugude ristanditel ilmneb kalduvus metsistuda. Kui ristumine toimub suvaliselt, siis tugevnevad üldjuhul mesilaste agressiivsed instinktid. Isegi rahulike itaallaste (neid kirjeldasime 3. aprilli Targu Talitas) ristandid kipuvad sülemlema jne.

Kuid on kogemusi, et itaalia ja allpool kirjeldatud Buckfasti mesilaste ristumisel on saadud esimeses põlvkonnas häid tulemusi. Sellistel ristanditel säilivat üldiselt Buckfasti võime kevadel kiiresti areneda, kuigi vahel pidi tugevneva sülemlemistung. See annab tavalisele mesindajale võimaluse osta mõned mesilasemad tõukasvandusest ja kasvatada ise toodanguperedesse hästi munevaid esimese põlvkonna ristandeid (need ei täida kriteeriume tõuaretuseks ega isegi mitte müügikõlblikkuseks, kuid on suutelised jõudsalt munevama).

Räägitakse, et niisugune kodukootud ristandite kasvatamine pidi rentaabliks muutuma juba mõnekümne mesilaspere juures isegi Soome ja Skandinaavia palgataseme juures. Kuid mõistagi juhul, kui vajalikud oskused on mesinikul olemas.

Tegelikult on tõuaretajatel loodud lausa hübriid tõugusid, mis pole omaette tõud, vaid täpselt valitud tõuliinide ristandid. Sedalaadi hübriididest järglasi saada pole mõttekas, vastav tõug luuakse pidevalt uuesti.

PERSPEKTIIVIKAMAID TÕUGE

Laias maailmas on liikvel palju erinevaid mesilastõuge, neist mitmed vääriskid tähelepanu meilgi. Parim tee uute tõugude kasutuselevõtuks oleks riigi poolt toetatud programm, mis uuriks vastavaid võimalusi ning toetaks mesinikke nõu ja jõuga.

Buckfasti mesilane

Buckfast on inimese loodud tõug, mitte n-ö ajaloolis-geograafiline ehk mõ-

nes piirkonnas väljakujunenud mesilane. Seda aretades seati eesmärgiks üksikute tõuomaduste (toodanguvõime, talvekindlus jne) parandamise asemel muuta mesindamine tasuvamaks.

Võiks arvata, et tõu nimi tähendab slängis kiireid dollareid (*buck + fast*). Aga räägitakse hoopis seda, et tõu on loonud benediktiini munk vend Adam kloostris nimega Buckfast. Praegu seal enam mesilaste tõuaretusega ei tegelda.

Näiteks itaalia mesilasest erineb Buckfast vähema söödavajaduse, parema orienteerumisvõime ning muudegi omaduste poolest. Soomes leitakse, et Buckfasti mesilased talvituvad edukamalt kui ükskõik milline teine tõug. Tõsi, selle põhjus võib olla, et neid mesilasi peavad peamiselt profid.

Elgoni mesilane

Elgoni mäestik asub Keenias, aga Elgoni mesilane on hoopis rootslaste poolt veidi muudetud Buckfast. Külajuttude tasemel olen kuulnud, et Põhjala pika korjevaba perioodiga kohandamiseks ristasis rootslased Buckfasti mesilast Aafrikast pärit tõugudega. Seal, savanides ja poolkõrbetes pole küll pakast, kuid suur osa aastast on mesilasele kui-va tõttu kasutu.

Ka rootslaste saavutused "rentaabli mesilase" loomisel on tänuväärased. Näiteks pidi olema nii, et need elukad ei pane talvel suira pesast nahka, vaid kasutavad selle ära võimsaks arenguks kevadel. Ses suhtes on nad ilmselt sobivamad meie kliimasse kui itaallased.

VSH loodi USA-s

Hiljaaegu USA-s väljakuulutatud mesilastõu nimi on lühend sõnadest *Varroa*

Sensitive Hygiene. Varasemas staadiumis hüüti seda liini SMR. Seda tõugu mesilased on õppinud kärjekannudest välja puhastama sigimisvõimelisi varroalesti sisaldavat hauet, ilmselt mingi lõhna abil. Väga kasulik oskus!

Primorje tõug

Primorje krai asub Venemaa tagaservas, sealt toodi Nõukogude Liidu Plaanikomitee targal juhtimisel varroatoos BAM-i raudteed pidi Euroopasse. Aga Primorje mesilastõug on õppinud varroalesta suhtes hügieeni pidama ning avaldatud uurimuste põhjal teeb seda osavamalt kui mis tahes teised tõud. Seetõttu tegelevad paljud Euroopa tõuaretajad primorjelastega. Tõenäoliselt on sealt pärit ka USA-s reklaamitav VSH.

MILLAL HANKIDA TÕUPUHAS MESILASEMA

Head tõugu mesilasemast sõltub küll kogu mesilaspere toodang, kuid teiselt poolt ei pruugi niisugune investeering ära tasuda, kui algaja alles n-ö harjutab mesilastega toimetulekut.

Kõigepealt tuleb luua sellised tingimused, kus perel on võimalik muneeda 2500–3000 muna päevas ning neist ka mesimummid kasvatada. Alles seejärel tasub hakata igal aastal peres tõupuhtaid mesilasemasid vahetama. Teine asi on siis, kui pere areng toppab ja põhjuseks on ilmselt munemisvõime langus vanuse tõttu. Siis tasub ka algajal see keerukavõitu operatsioon esimest korda ette võtta.

MART VABAR